

Pavúkovce nášho najmenšieho pohoria dostali svoju monografiu

24.6.2026 - Pavol Purgat | SAV

Pohorie Burda patrí medzi biologicky najcennejšie územia Slovenska. Hoci ide o najmenší geomorfologický celok krajiny, vďaka svojej polohe na južnej hranici Slovenska a mozaikou mimoriadne pestrých biotopov predstavuje významné útočisko mnohých vzácných a teplomilných druhov živočíchov. Najnovšie poznatky o faune pavúkovcov tohto územia prináša nová vedecká monografia Pavúky, kosce a klieštikovce pohoria Burda, ktorá vznikla ako spoločné dielo odborníkov zo Slovenskej akadémie vied, slovenských univerzít, Národného lesníckeho centra a Slovenskej arachnologickej spoločnosti.

Burda očami arachnológov

Publikácia predstavuje prvé komplexné spracovanie troch významných skupín pavúkovcov z územia Burdy. Na príprave monografie sa podieľal široký autorský kolektív odborníkov z viacerých vedeckých a akademických pracovísk. Významné zastúpenie mali odborníci Ústavu krajinnej ekológie SAV, v. v. i., Univerzity Komenského v Bratislave, Ústavu ekológie lesa SAV, v. v. i., Technickej univerzity vo Zvolene, Národného lesníckeho centra vo Zvolene a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Príprava monografie prebiehala pod záštitou Slovenskej arachnologickej spoločnosti (SARAS) a CHKO Ponitrie a Dunajské luhy. Publikácia je tak výsledkom dlhoročnej spolupráce vedeckých inštitúcií, univerzít a odborných spoločností, ktoré spoločne prispievajú k poznaniu a ochrane biodiverzity Slovenska. Autorský kolektív v nej zhromaždil výsledky dlhodobého výskumu, historické údaje zo zbierok a literatúry, ako aj nové poznatky získané počas systematických terénnych prieskumov realizovaných v uplynulom desaťročí. Monografia tak sumarizuje viac ako storočie poznávania pavúkovcov tohto výnimočného územia.

Najmenšie pohorie s mimoriadnou biodiverzitou

Burda sa nachádza na úplnom juhu Slovenska pri hranici s Maďarskom. Vďaka teplej klíme, vulkanickému podložiu a výskytu lesostepí, xerothermných trávno-bylinných porastov, dubových lesov či lužných biotopov patrí medzi najvýznamnejšie centrá biodiverzity v našej krajine. Práve tieto podmienky umožňujú výskyt mnohých druhov, ktoré sa inde na Slovensku vyskytujú len vzácnne alebo vôbec. *„Výskum preukázal, že Burda je významným refúgiom pre teplomilné druhy pavúkovcov a zároveň predstavuje severnú hranicu rozšírenia viacerých pontických a mediteránnych druhov. V posledných rokoch tu boli zaznamenané aj nové druhy pavúkov pre Slovensko a potvrdený výskyt viacerých mimoriadne vzácných taxónov,”* uvádza Pavol Purgat, jeden z hlavných autorov publikácie. Nová monografia celkovo prináša informácie o výskyte 431 druhov pavúkov, 19 druhov koscov a 144 druhov klieštikovcov v tomto pohorí.

Výsledok spolupráce viacerých generácií odborníkov

Monografia vznikla ako výsledok spolupráce desiatok odborníkov, ktorí sa podieľali na terénnom výskume, determinácii materiálu a spracovaní údajov. Významnú úlohu zohrali aj Arachnologické dni organizované Slovenskou arachnologickou spoločnosťou, počas ktorých sa podarilo doplniť údaje z viacerých lokalít a získať nový materiál pre výskum. Do publikácie boli zároveň zahrnuté aj historické údaje českých a slovenských arachnológov, ktoré sa podarilo dohľadať v múzejných zbierkach a archívoch.

Burda ako živé laboratórium

Výskum pavúkovcov v Burde prebieha s prestávkami už mnohé desaťročia. Monografia preto nepredstavuje iba súpis druhov z jedného obdobia, ale zachytáva aj zmeny vo výskyte druhov v čase. „Porovnanie historických a súčasných údajov umožňuje sledovať dlhodobý vývoj spoločenstiev a lepšie pochopiť, ako na ne vplývajú zmeny krajiny, hospodárenia či klimatické zmeny,“ vysvetľuje P. Purgat.

Dôležitý podklad pre ochranu prírody

Publikácia neprináša iba zoznam druhov a nálezov. Súčasťou monografie sú aj analýzy druhovej diverzity, ekologické a zoogeografické hodnotenia, informácie o ohrozených druhoch a odporúčania pre ochranu cenných biotopov Burdy. „Takéto monografie majú význam nielen z hľadiska vedy, ale aj ochrany prírody. Poskytujú komplexný obraz o biodiverzite územia a vytvárajú odborný základ pre manažment chránených území a hodnotenie zmien v prírodnom prostredí,“ dodáva vedec. Výsledky výskumu tak môžu slúžiť ako dôležitý podklad pre ochranársku prax, monitoring biodiverzity i ďalší vedecký výskum.

Nová monografia zároveň potvrdzuje, že aj relatívne malé územia môžu ukrývať mimoriadne bohatstvo druhov a prinášať nové vedecké objavy. Burda tak zostáva jednou z najvýznamnejších lokalít pre výskum pavúkovcov na Slovensku.

Spracoval: Pavol Purgat, ÚKE SAV, v. v. i.

Foto: kolektív autorov

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13768&source_no=20